

kong-bîn-kôan. Lôh-bóe tiâu, tûi chhiau-kòe 65 hòe ê lâng, kā in ê kui-hòa kong-bîn ê khó-chhì kái-chò khah kán-tan..ê.

7. Lat-bí-ah hiân-chhú-sî ê gí-giân hoat-lút iau-kiû só-ū ê kong-bû-jîn-gôan kap só-ū ê ki-koan, khì-giáp á-sî hák-sút-tan-ūi lóng ài ê-hiáu kàu-giáh ê Lat-bí-ah gí-lûi, mā ài kóng liàn-tíng ê Lat-bí-ah-gí, án-ni khah ū hoat-tō lâi chhú-lí tâi-chiòng ê sū-bû.

8. Hán-sah Liân-bêng sî Tiong-kö-sî-tâi (1350 kàu 1500), Tek-kok pak-hng kúi-ê siâ"-chhí ūi tiôh beh chhui-tián siong-giáp lâi chò-sêng..ê.

𠀤

𠀤

𠀤

𠀤

𠀤

Cháu-chhōe Tē-it-téng ê Tâi-ôan-lâng I-chiá

2000 nî Ko-hiông I-hák Tâi-hák Pit-giáp Tián-lé

Pit-giáp-seng Tì-sû

Koa Khá-lé, kóng tî 2000 nî, 6 góeh chhe 7

Kok-ūi kùi-pin, Hâu-tiú", kok-ūi Lâu-su, Tông-òh, tâi-ke hó. Chin êng-hêng ū ki-hoe tâi-piáu kin-á-jít só-ū châi-chô ê pit-giáp-seng tì-sû, góa sî I-hák-hê Koa Khá-lé.

Oé tit thang kiâ" jip I-hák chit ê sè-kài hák-sip, tát-tit góan pit-giáp-seng it-seng ê kám-siā. Bîn-tùi sî"-miā, pún-té chiū-sî sîn-sèng, bê-lâng, koh chhiong-bóan thiau-chiàn. Ú kho-hák tek, iā-ū jîn-bîn tek ê I-hák kàu-iòk ôe hō chit ê lâng ū bô kâng-khóan ê sî"-miā thé-giâm kap chun-tiōng. Kin-á-jít góan beh chò-hóe lâi kám-siā I-kài chiân-pòe in só phah-pià"..ê. Góan chiah kan-ta" hiáng-siū sêng-kó, khiok m̄ chai sàñ-chhiah chu-bî ê

gín-á, chin phái" liáu-kái 130 kúi tang chêng Tâi-ôan gôan-sú ê i-liâu khôan-kéng, mā thê-chhí" ka-kî 1954 hit nî Tô Chhong-bêng (杜聰明) phok-sû chhô chhòng Ko-i ê khùn-kéng kap cheng-sîn.

Se-iû" I-hák chioh tiôh chong-kàu jip-lâi Tâi-ôan. Tâi-ôan-lâng khai-sí sî êng pâi-thek hóan-tùi ê thài-tō lâi tûi-thâi chiah ê I-seng thôan-kàu-sû. Lán ê Hán-i sîm-chì kā in gô-hoe, kóng "âng-mô i-seng ôe kái-phòa lâng ê sin-thé lâi chò iòh-á". M-kú, in-ūi in jîn-sim jîn-sút ê i-liâu hòk-bû, iā óh liú-liâh ê Tâi-ôan-ôe, chiah tâu-tâu-á hòa-kái Tâi-ôan peh-sè" ê c h h e " - h u n k a p

kiaⁿ-hiâⁿ. Tâi-ôan ê hiân-tâi i-liâu chiū án-ni tùi chia khai-sí hoat-tián. Ū khai-lō sian-hong, chhòng-pān Tâi-lâm Kū-lâu pēⁿ-īⁿ ê Dr. Maxwell (Má Ngá-kok 馬雅各). Ū thè Tâi-ôan-lâng bán n̄ng-bān gōa khí chhùi-khí, koh chhòng-pān hák-hāu, chhōa Tâi-ôan Pêⁿ-pō-bō, i chit-sì-lâng sim bē-tàng koah-lî Tâi-ôan ê Má-kai (馬偕). Jiân-āu koh ū Dr. Landsborough (蘭大衛, 蘭大弼) chiah chē-chē chin hō lâng kám-sim ê gōa-kok i-seng, in ê hòng-hiàn cheng-sín kap jîn-tō koan-hôai, tát tit lán éng-óan ê kám-liām. Chí-sī, tī Tâi-ôan í-keng hoat-tát ê kin-á-jit, chit khóan ê cheng-sín, lán kiám hák-sip--tiòh--lōh? Hôe-kò Tâi-ôan i-liâu hoat-tián-sú, tú-á beh khí-pō ê góan ōe tit chhōe tiòh hóan-séng chi tō kap chèng-khak ê hong-hiòng.

Tí kòe-khì, lán ê i-seng chiân-pòe iā chham-ú Tâi-ôan siā-hōe kok-chióng chìn-pō ê piàn-tōng kap kái-kek. Tùi i-liâu kap kàu-iòk khé-bōng ê kak-sek, chìn chit pō chiâⁿ-chòe chèng-tī, bûn-hòa, siā-hōe kái-kek kap hák-sút gián-kiù tek ê léng-tō-chiá. Chhin-chhiūⁿ, chhōa-thâu Tâi-ôan bîn-chòk kek-bēng ūn-tōng ê Chiúⁿ ūi-súi (蔣渭水), Tâi-ôan “Sin Bûn-hák chi Hū” Lôa Hô (賴和), Tâi-ôan ê “Sú-hôai-tiat” (Albert Schweitzer) Chiā Úi (謝緯), kap

Tâi-ôan-lâng tē-it ê phok-sū Tō Chhong-bêng (杜聰明) téng-lâng. In “siōng-i i-kok” ê jiát-chêng kap kian-chhî, kám-tōng góan kāng-khóan beh chò Tâi-ôan ê tē-it-téng lâng, tē-it-téng ê i-liâu kang-chok-chiá.

Góan iā kám-siā ōe tit tī chhiong-bóan kan-khó hùn-tàu, kap lēk-sú pōe-kéng chiah-nih tēk-sû ê só-chai lâi hák-sip sêng-tióng. Táⁿ-káu, iā chiū sī kin-á-jit lán só kóng ê Ko-hiông, sī Tâi-ôan se-iūⁿ I-hák ê chhut-hoat-tē, chit-má sè-kài siōng ê Jiát-tâi I-hák mā sī tùi chia khai-sí. 1879 nî Dr. Myers (梅爾) tī Kî-āu (Kî-tin) soaⁿ-kha chû-chhî Bòk-tek (慕德) pēⁿ-īⁿ, hū-siat ê i-hák-īⁿ sī Tâi-ôan ê tē-it keng i-hák-īⁿ. Óa 50 nî chêng, chit tīn ū lí-sióng, ū chì-khì ê siàu-liân i-su, in tui-sûi Tō Chhong-bêng phok-sū, hē góan beh tī Ko-hiông pān chit keng chhōan Tâi-ôan siōng hó ê i-hak-īⁿ. Tîng-kú í-lâi, Ko-i hū-chek chiàu-kò Lâm-Tâi-ôan lâng ê kiän-khong. Ko-i ê pit-giáp-seng khì bō lâng beh khì ê chháu-tē soaⁿ-lîm. Chin ché kiát-chhut hâu-iú mā kè-siòk tī kok hong-bîn teh hòng-hiàn siā-hōe ūn-tōng. Góan iā thôan-séng tiòh koan-hôai siā-hōe ê khì-chit; tōng-ōh tī pêng-siōng-sî chiū c h h a m - ú

hòk-bū, hioh-kôaⁿ hioh-jòah iā tī chu-gôan khiàm-khoat ê tē-khu gī-chín, chò ūi-kàu. Iû-gôan ōe kì--tit, 1997nî 3--gòeh lán chò-hóe hoat-tōng chôan-kok i-hák-seng ê ke-thâu ūn-tōng, soan-tō bîn-chiòng tiōng-sī ēng-iòh an-chôan, hóan-tùi pak-tóat i-su ê tiâu-che-kôan, liân-sòa 2, 3 ê lé-pài, saⁿ-kap tàu-tín tī kong-hêng-kháu, hóe-chhia-thâu phah-piàⁿ teh pun-hoat thôan-toaⁿ ê jiát-chêng. Khùn-khó tiong tōa-hàn ê gín-á mā tián-hiān kian-kiông ê chì-khì, tī bô keng-hùi chi-chhî, bô hó ê òah-tōng tiûⁿ-só, lán ê hák-seng òah-tāng iû-gôan piáu-hiān kah chhiâng-chhiâng-kún.

Kám-siā Lâu-su ê thôan-kà chai-pôe. Kin-á-jit í-āu, góan beh chiōng lín só khan-kà ê thài-tō kap tì-sek, kòng-hiàn hō

T

âi-bûn Ùn-tōng Chhiâng-chhiâng-kún

Lán hōe ê kàu-hák òah-tōng jú lâu jú che, hōe-tiûⁿ tiâⁿ-tiâⁿ teh kóng:

“lán tak-ê lóng ài sâi-sí chún-pí, ū lêng-lék chò pan-chú-jím.”

■ Lán hōe kap Ko-i tâi-hák Tâi-bûn siâ hâp-pân ê LMJ chho-kip-pan tī 10 gòeh chhe 4 í-keng khui-khò--ah. Bòk-tek sī pôe-hùn châi-hâu lâu-su ê bó-gí su-chu. Sui-jîn ū pah kúi lâng pò-miâ, m̄-kú lán kan-taⁿ ōe tit siu 50 ê. Múi lé-pài 3, pm 7:00, tī Ko-i ê W21 kàu-sek.

■ Lán kap Pîn-tong-kôan kàu-iòk kiòk hâp-chok ê Hôló ōe chéng-chí kàu-su su-chu pôe-hùn chho-kip-pan tī 12 gòeh chhe 2 beh khui-khò--lah. Hák-seng sī Pîn-tong-kôan kok iù-tî hêng, kok-siô kap kok-tiong ê lâu-su. Múi lé-pài 6 siông-khò.

lán só thiàⁿ-thàng ê Tâi-ôan. Kám-siā Ko-i ka-têng ê múi chit ê sêng-gôan, in-ūi tâi-ke lóng siân-chín chit-bû, hō góan ōe tit an-sim sün-lí tī chia hák-sip, tī chia t ò a - h à n .

Lán chò-hóe sêng-tióng. chò-hóe tōa-hàn ê kì-tì, tùi hák-hâu kàu pêⁿ-íⁿ, che it-chhè lóng kòe tiòh siuⁿ kín. M̄-kú, m̄-bián pi-siong! Lán só thiàⁿ-sioh ê kì-tì ê iân-sòa tī lán só hòk-bû ê siâ-hóe tak só-chai. Khiā tī lèk-sú thôan-thóng ê chiòh-pôaⁿ téng, ñng-bâng lán ōe tit éng-óan kian-chhî Ko-i ê cheng-sîn, kian-chhî jiát-chêng kap lí-sióng, tàu-tín chò tē-it-téng ê Ko-i-lâng, tē-it-téng ê i-chiá, tē-it-téng ê Tâi-ôan-lâng.

Kám-siā tâi-ke, kám-siā. Lô-lât.